

SZUBJEKTÍV HELY- ÉS HONISMERET

Baráthi Ottó: Életem, pályám, környezetem, Salgótarján, Polar Studio, 2024

Minden olvasó – kivált egy recenzió – esetében szükségszerű, hogy már a kezdet kezdetén tisztában legyen vele, hogy milyen műfajú könyvet tart a kezében. Bár ez természetesen nem jelent, nem jelenthet értékrendi besorolást, megítélést, valamiféle orientációt – elvárás azonban igen, minthogy köztudottan eleve más hangulata van egy szépirodalmi alkotásnak – regénynek, pláne dráma- vagy verseskötetnek, mint egy tudományos munkának vagy éppen egy olyan kiadványnak, amely az életrajzi jellegű visszatekintést, összefoglalást a szerző által megélt történelemből, élményekből való következtetések levonását tekinti céljának. Ez utóbbi kategóriába tartozik dr. Baráthi Ottó legutóbbi könyve is. E tényszerű közlésből következik, hogy az *Életem, pályám, környezetem* című kötet nem az első, a szerző nevével fémjelzett kiadványként látott napvilágot. Fontos a címlapon olvasható további két utalás is, minthogy a tartalom főbb helyszíneire – Hatvan–Budapest–Salgótarján –, illetve a visszaemlékezések időintervallumára – 1944–2024 – vonatkozik. Az évszámokból nem nehéz akár arra is következtetni, hogy a két dátum közti nyolcvan esztendő Baráthi Ottó eddig életrajzi szakaszát, -pályáját jelöli.

S ha már ilyen szokatlan ezen írása bevezetője, folytatódjék is rendhagyó módon. Nem tudom ugyanis magam kivonni a könyv első oldalai okozta, számomra különleges hatások alól. Rájöttem ugyanis – nem volt nehéz –, hogy Baráthi Ottó születése idején, a hatvani vasútállomás és környéke lebombázásakor én háromévesen néhány háznyira voltam csupán az ő családja lakóhelyétől. Mindkettőnk vasutascsaládba hozta a gölya. Szerencsére egyikünk édesapját sem érte végzetes baj. Aztán időlegesen elágazott életutunk. Az én apámat ugyanis a II. világháború végeztével Salgótarjánba helyezték, Baráthi Ottóék azonban maradtak Hatvanban. Érdekes annak a vonatutazásnak a leírása, amikor gyermekként először eljutott ide, a Karancs-alji városba.

A családja felrajzolása, a meghatározó személyiségek jellemzése után következik néhány óvodai és iskolai emlék felelevenítése. Későbbi karrierje szempontjából különösen érdekes, hogy a neve először nyomtatásban a Heves Megyei Népújság

hasábjain jelent meg, 1958. február 28-án. Erre az adott okot, hogy a hatvani II. Számú Iskola nyolcadik osztályos tanulójaként megnyerte a járási sakkbajnokságot. Szép emlékek – amelyeket itt a könyvben is közzétesz – fűzik a Bajza József Gimnáziumhoz, a helyi futballcsapatokhoz is. Mások mellett együtt játszott Géczy Istvánnal, a Ferencváros későbbi remek kapusával, s tagja volt a Heves megyei ifjúsági labdarúgó-válogatottnak is. A férfi olvasók számára azonban – értelemszerűen – különösen érdekesek Baráthi Ottó első, illetve korai szerelmi kalandjainak alkalmasint részletes leírásai. Mielőtt 1963 szeptemberében elkezdte tanulmányait a budapesti Marx Károly Közgazdasági Egyetemen, dolgozott a nevezetes hatvani konzerv-, illetve cukorgyárban is.

Nyilvánvaló, hogy az egyetemi tanulmányok, kollégiumi élmények önálló fejezetként – *Átutazóban – Budapesten* címmel – kerültek a kötetbe. Számomra – s remélhetően mások esetében is így lesz –különösen izgalmasnak bizonyult néhány jó nevű, a közéletből is ismert tanárral, később főnökkel, munkatársakkal kapcsolatos emlék felidézése. Első komoly munkahelye ugyancsak a fővároshoz kötődik, minthogy – édesapja örömeire – a Közlekedési Minisztérium Vasúti Főosztályán kapott állást, de beiskolázták a MÁV Tisztképző Intézetébe – amelyet sikeresen abszolvált – is. Ezeken az oldalakon nemcsak a munkahellyel kapcsolatos élmények kerülnek felszínre, hanem például a szórakozóhelyek is. S itt „jön a képbe” Győri Éva, elsőéves gyógypedagógiai főiskolás leány, aki tanulmányi ösztöndíjasa volt Nógrád megyének, így az ő kedvéért Baráthi Ottó 1971 januárjában elhagyta a fővárost, Salgótarjánba költözött, a megyei tanácson helyezkedett el, s feleségül vette nevezett hölgyet. Az azóta eltelt időszak mintegy száz oldalon elevenedik meg. Ezt a részt olvasván – meglepetésemre – saját fotóm is szemembe ötlött, minthogy a könyv szerzője felidézte első – szerencsére nem kompromittáló – találkozásunkat is a városi tanács művelődési osztályán, ahol úgymond népművelési felügyelői munkakört láttam el.

Ez a bemutatkozás, kézfogás mindmáig tartó munkatársi, sőt – a szerző nevével is eljátszva – baráti kapcsolatba torkollott. A folyamatban nagy szerepe volt és van két médiumnak: a megyei napilapnak – amelynek szerkesztője, egy ideig vezetője is voltam s még mindig külső munkatársa vagyok –, és még inkább a *Palócföld*nek, amelyhez 1963 óta tartozom különböző – szerző, szerkesztőségi tag, rovatvezető, jelenleg főmunkatárs – státuszban. Ebből következik, hogy Baráthi Ottó megannyi írása körül bábáskodtam, sőt, amikor 2008-ban megírta az *50 év a Palócföld életéből – Egy folyóirat Nógrád történelmében* című könyvét, afféle konzulensi minőségben is együttműködtem vele. E tények remélhetően

további mentségül szolgálnak ezen új kötet szubjektív megközelítéséhez, amelyről fentebb már ejtettem szót.

A hetvenes évek elejétől Baráthi Ottó munkahelye a Nógrád Megyei Tanács lett, ahol különböző beosztásokat látott el a kisebb-nagyobb konfliktusok – az ő szavaival is élve –, káderkerengők ellenére minden bizonnal – mint a Munka Érdemrend Arany fokozatú kitüntetés is bizonyítja – magas színvonalon. Közben többször is ellátott tartalékos tiszti katonai szolgálatot, megszerezte második – immár szakközgazdász – diplomáját, tanított az időközben létrejött pénzügyi és számviteli főiskolán, előadások sokaságát tartotta a TIT (Tudományos Ismeretterjesztő Társulat) megyei és városi szervezete megbízásából. Bár az MSZMP-nek nem volt tagja, szakszervezeti titkári funkciót ellátott. Szabadidejében rácsodálkozott a város ritka szépségű természeti értékeire – például a Dolinka nevű kirándulóléhelyre – s olyan nevezetességeire, mint a Kálvária. Mindkettőt olyannyira rossz állapotúnak látta, hogy egy-egy kis kiadványban jelentette meg e helyszínek megújítását szolgáló gondolatait... Időközben – talán éppen sok-sok elfoglaltsága következtében – megromlott a házassága, s 1988-ban – amikor leányuk 13, fiuk 15 éves volt – közös megegyezéssel elváltak útjaik. Ennek ellenére gyermekeik tanulnak, diplomát szereztek, családot alapítottak. Békés, szeretetteljes kapcsolatban vannak annak ellenére, hogy Baráthi Ottó újból megnősült, s az új feleség – aki segíti a munkáját – révén értelemszerűen újabb személyekhez is kapcsolódott, kapcsolódik az élete.

Érdekesek – s nyilvánvalóan túlmutatnak a személyes vonatkozásokon – a rendszerváltás közbeni és főleg utáni történések, amelyeknek ugyancsak nyomuk van a könyvben. Annál is inkább, mert 1991. október 20-i dátummal kezébe kapott egy „elbocsájtó szép üzenetet”, amely a „munkaviszonya megszűnt” döntést tartalmazta. Nem került azonban az utcára, hiszen nemsokára a Salgótarjáni Vasöntöde és Tűzhelygyár úgynevezett profitcenterének igazgatóhelyettese lett. Különböző – a könyvben részletesen kifejtett – okok miatt nem sok időt töltött a gyárban, ahonnan az APEH Nógrád Megyei Igazgatóságára került, de 1993. február 11-i hatállyal közös megegyezéssel elhagyta az egykori szénbányászati központ épületéből átalakított adóügyi székházat. Nehezen viselte, hogy az utóbbi két munkahelyén nem méltányolták eléggé közgazdasági szaktudását, önálló munkavégző képességét, elemző és íráskészségét. Nem találtak maradéktalanul befogadásra észrevételei, kritikái, racionális javaslatai. Távozott az APEH-től, elvégzett egy környezetvédelmi menedzser-képző tanfolyamot, amelyet kitűnő minősítéssel abszolvált, majd a friss, korszerű tudás birtokában dolgozott az Észak-Magyarországi Regionális

Környezetvédelmi Központnak is. E kapcsolata valamikor a 2010-es évek második felében szűnt meg. Nyugdíjas lett, nyugalomba azonban nem vonult.

Megindult, pontosabban szólva felgyorsult, gyakoribbá vált a Baráthi jegyzte írások sora. A már említett *Palócföld*-történet mellett kiadta például az *Ember és környezete – Válogatás az elmúlt két évtized írásaiból* című kötetét, s megbízást kapott a *Külgazdasági lehetőségek Nógrád megyében* című kiadvány egyik nagyobb fejezetének megírására is. Megszaporodtak a megyei napilapban – egyébiránt 1980 óta rendszeresen – megjelenő írásai is. Sőt – s ez is kiderül a kötetből – komoly aktivitást fejtett ki a Nógrád Info Bt. által kiadott *Tarjáni Városlakó*, illetve a *Tarjáni Városlakó Magazin* című lap hasábjain. Állandó szerzője volt – főként interjúkat készített vállalkozókkal –, 2015-től pedig a szerkesztőbizottság tagjaként is tevékenykedett. Felidézi a kisebb jelentőségű újságokban, különböző szervezetek kiadványaiban kifejtett tevékenységét, illetve az aktivitását népszerűsítő rendezvények sorát is.

Jelen kötet kiadásában megkülönböztetett jelentősége van a Dornay Béla Múzeum által évente kiírt Nagy Iván Honismereti Pályázatnak, minthogy 2021-ben, '22-ben és '23-ban is díjat nyert e könyv egy-egy előzetesen megírt fejezete. A recenzió olvasóját aligha lepheti meg, ha e helyütt is rögzítem: a legtöbbnek jómagam is bírálója voltam. Nyilván innen is fakad az írásom hangulatát átszövő empátia. Azt azonban ettől függetlenül is kijelenthetem, hogy Baráthi Ottó könyve már most is fontos, az idő múlásával pedig még fontosabb lesz a honismereti, helytörténeti irodalom iránt érdeklődők, a múltat kutatók, a jelent és jövőt építők számára. Annál is inkább mert sok fontos, jelentős fotó – nemcsak családi – is helyet kapott a kötetben.

„...Baráthi Ottó ma kikerülhetetlen jelensége Salgótarjának. Nem tartja magát sem elkésett, sem megkésett embernek. Pontosan érzi: neki ez a kor adatott, s ebben vannak feladatai. Élni az életét, tenni a dolgát” – írta 2007-ben Praznovszky Mihály, jeles Madách- és Mikszáth-kutató, dunántúlisága ellenére salgótarjáni, nógrádi lokálpatrióta, aki immár háromszor is volt a *Palócföld* főszerkesztője. E gondolata a kötet hátsó borítóján olvasható, mint ahogyan egy másik Praznovszky – Miklós – véleménye is: „Nyomdokain haladva épült, és épül ki generációkon keresztül az újabb és újabb újságírói, írói társadalom. Így van ez napjainkban is. Baráthi Ottó a legkiválóbbak közé emelte magát ezirányú munkásságával”. Egyébiránt Praznovszky Miklós – nem melleleg ő szerkesztette a borítót és a belvéket is – két évtizeddel ezelőtt, csaknem egyidőben kezdte honismereti pályázati tevékenységét Baráthi Ottóval, és 2020-ban összeállította a szerzőtárs írásainak bibliográfiáját is.